

สารบาญ

หน้า

ภาค 1

หลักกฎหมายทั่วไป

บทที่ 1	ข้อความคิดเบื้องต้น.....	1
1.	มนุษย์กับสังคม.....	1
1.1	ปทัสถานทางสังคม.....	1
1.2	ระบบควบคุมสังคม.....	3
2.	ลักษณะของกฎหมาย.....	3
2.1	คำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐาธิปไตย.....	3
2.2	กำหนดความพฤติกรรมของมนุษย์.....	4
2.3	การบังคับใช้ได้โดยทั่วไป.....	4
2.4	การบังคับใช้ได้โดยเสมอไป.....	5
2.5	การมีสภาพบังคับที่ชัดเจน.....	5
2.6	การมีกระบวนการที่แน่นอน.....	5
3.	ส่วนประกอบของกฎหมาย.....	5
3.1	หลักการแห่งกฎหมาย.....	6
3.2	เหตุผลแห่งกฎหมาย.....	6
4.	ความหมายของกฎหมาย.....	6
5.	ความสำคัญของกฎหมาย.....	8
บทที่ 2	จุดกำเนิดของกฎหมาย.....	11
1.	บ่อเกิดของกฎหมาย.....	11
1.1	กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร.....	11
1.2	กฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร.....	12
2.	ทฤษฎีกฎหมายสามชั้น.....	13
2.1	กฎหมายจารีตประเพณี.....	13
2.2	กฎหมายของนักกฎหมาย.....	13
2.3	กฎหมายเทคนิค.....	14
3.	สำนักความคิดทางกฎหมาย.....	15
3.1	สำนักกฎหมายธรรมชาติ.....	15
3.2	สำนักกฎหมายประวัติศาสตร์.....	16
3.3	สำนักกฎหมายบ้านเมือง.....	17

	หน้า
3.4 สำนักกฎหมายสังคมวิทยา.....	19
3.5 สำนักกฎหมายอรรถประโยชน์.....	20
4. วิวัฒนาการของกฎหมาย.....	21
4.1 พัฒนาการกฎหมายสากล.....	22
4.1.1 กฎหมายอัมมูราบี.....	22
4.1.2 กฎหมายสิบสองโต๊ะ.....	23
4.1.3 กฎหมายจัสติเนียน.....	23
4.1.4 กฎหมายนโปเลียน.....	24
4.2 พัฒนาการกฎหมายไทย.....	24
4.2.1 กฎหมายสมัยสุโขทัย.....	24
4.2.2 กฎหมายสมัยอยุธยา.....	25
4.2.3 กฎหมายสมัยรัตนโกสินทร์.....	26
4.2.4 กฎหมายสมัยใหม่ในปัจจุบัน.....	27
บทที่ 3 การจำแนกของกฎหมาย.....	31
1. รูปแบบระบบกฎหมาย.....	31
1.1 ระบบกฎหมายซีวิลลอว์.....	31
1.2 ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์.....	33
1.3 ระบบกฎหมายสังคมนิยม.....	36
1.4 ระบบกฎหมายศาสนา.....	36
2. ประเภทของกฎหมาย.....	37
2.1 การแบ่งตามพื้นที่.....	38
2.1.1 กฎหมายภายใน.....	38
2.1.2 กฎหมายภายนอก.....	38
2.2 การแบ่งตามการใช้.....	39
2.2.1 กฎหมายสารบัญญัติ.....	39
2.2.2 กฎหมายวิธีสบัญญัติ.....	40
2.3 การแบ่งตามความสัมพันธ์.....	40
2.3.1 กฎหมายมหาชน.....	40
2.3.2 กฎหมายเอกชน.....	41
2.4 การแบ่งตามเจตนาธรรมณ์.....	42
2.4.1 กฎหมายทั่วไป.....	42
2.4.2 กฎหมายพิเศษ.....	42

	หน้า
2.5 การแบ่งตามบทบัญญัติ.....	43
2.5.1 กฎหมายต้องห้าม.....	43
2.5.2 กฎหมายผ่อนปรน.....	43
2.6 การแบ่งตามความสมบูรณ์.....	44
2.6.1 กฎหมายสมบูรณ์.....	44
2.6.2 กฎหมายไม่สมบูรณ์.....	44
2.7 การแบ่งตามมุมมองศีลธรรม.....	45
2.7.1 การกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง.....	45
2.7.2 การกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด.....	46
3. ลำดับชั้นของกฎหมาย.....	46
3.1 รัฐธรรมนูญ.....	46
3.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ.....	47
3.3 พระราชบัญญัติ.....	49
3.4 พระราชกำหนด.....	50
3.5 พระราชกฤษฎีกา.....	51
3.6 กฎกระทรวง.....	52
3.7 กฎหมายท้องถิ่น.....	52
3.7.1 เทศบัญญัติ.....	53
3.7.2 ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล.....	53
3.7.3 ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด.....	54
3.7.4 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร.....	54
3.7.5 ข้อบัญญัติเมืองพัทยา.....	55
บทที่ 4 ขอบเขตของกฎหมาย.....	57
1. การศึกษาวิชานิติศาสตร์.....	57
1.1 นิติศาสตร์โดยแท้.....	57
1.2 นิติศาสตร์แบบแผน.....	58
1.3 นิติศาสตร์เชิงคุณค่า.....	58
2. การใช้กฎหมาย.....	58
2.1 เวลา.....	59
2.2 บุคคล.....	59
2.3 สถานที่.....	60

	หน้า
3. การตีความกฎหมาย.....	62
3.1 ผู้ตีความกฎหมาย.....	62
3.2 การตีความกฎหมายทั่วไป.....	63
3.3 การตีความกฎหมายอาญา.....	63
4. การอุดช่องว่างกฎหมาย.....	64
4.1 กฎหมายกำหนดวิธีอุดช่องว่าง.....	64
4.2 กฎหมายมิได้กำหนดวิธีอุดช่องว่าง.....	65
4.3 กฎหมายให้เทียบกฎหมายใกล้เคียง.....	65
5. การยกเลิกกฎหมาย.....	66
5.1 ยกเลิกโดยตรง.....	67
5.2 ยกเลิกโดยปริยาย.....	67
5.3 ยกเลิกโดยคำพิพากษา.....	68

ภาค 2

หลักกฎหมายมหาชน

บทที่ 5 กฎหมายระหว่างประเทศ.....	69
1. หลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ.....	69
1.1 ความหมายของกฎหมายระหว่างประเทศ.....	69
1.2 ลักษณะของกฎหมายระหว่างประเทศ.....	69
1.3 ประเภทของกฎหมายระหว่างประเทศ.....	71
1.3.1 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง.....	71
1.3.2 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล.....	71
1.3.3 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา.....	71
2. บ่อเกิดของกฎหมายระหว่างประเทศ.....	72
2.1 สนธิสัญญาระหว่างประเทศ.....	72
2.2 จารีตประเพณีระหว่างประเทศ.....	73
2.3 หลักกฎหมายทั่วไประหว่างประเทศ.....	74
3. ผู้ทรงสิทธิของกฎหมายระหว่างประเทศ.....	75
3.1 ความเป็นรัฐ.....	75
3.2 ความเป็นปัจเจกชน.....	77
3.3 องค์การระหว่างประเทศ.....	77

	หน้า
4. ศาสนะหว่างประเทศ.....	79
4.1 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ.....	79
4.2 ศาลอาญาระหว่างประเทศ.....	80
5. กฎหมายขัดกัน.....	81
บทที่ 6 กฎหมายรัฐธรรมนูญ.....	83
1. หลักการของรัฐธรรมนูญ.....	83
1.1 ความหมายของรัฐธรรมนูญ.....	84
1.2 ประเภทของรัฐธรรมนูญ.....	87
1.3 ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ.....	91
1.4 ลักษณะของรัฐธรรมนูญที่ดี.....	93
2. บ่อเกิดของรัฐธรรมนูญ.....	94
2.1 รูปแบบรัฐ.....	94
2.2 อำนาจอธิปไตย.....	96
2.3 ระบอบการปกครอง.....	98
2.4 การได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญ.....	102
3. สถาบันของรัฐธรรมนูญ.....	103
3.1 รัฐสภา.....	103
3.2 คณะรัฐมนตรี.....	106
3.3 ศาล.....	108
3.4 องค์การอิสระ.....	112
บทที่ 7 กฎหมายปกครอง.....	115
1. หลักการของกฎหมายปกครอง.....	115
1.1 ความหมายของกฎหมายปกครอง.....	115
1.2 ลักษณะของฝ่ายปกครอง.....	117
1.3 การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน.....	117
1.4 ความชอบด้วยกฎหมายทางปกครอง.....	123
2. การกระทำทางปกครอง.....	126
2.1 กฎทางปกครอง.....	127
2.2 คำสั่งทางปกครอง.....	128
2.3 สัญญาทางปกครอง.....	131

	หน้า
3. ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่.....	132
3.1 เจ้าหน้าที่ละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่.....	132
3.2 เจ้าหน้าที่ละเมิดในทางส่วนตัวโดยแท้.....	133
บทที่ 8 กฎหมายการคลัง.....	135
1. หลักการทางการคลัง.....	135
1.1 ความหมายการคลัง.....	135
1.2 ขอบเขตของการคลัง.....	135
1.3 บ่อเกิดกฎหมายการคลัง.....	136
2. เครื่องมือทางการคลัง.....	137
2.1 รายจ่ายสาธารณะ.....	137
2.2 รายได้สาธารณะ.....	138
2.3 หนี้สาธารณะ.....	139
3. กระบวนการทางการคลัง.....	140
3.1 การเตรียมงบประมาณ.....	140
3.2 การบริหารงบประมาณ.....	140
3.3 การควบคุมงบประมาณ.....	141

ภาค 3

กฎหมายเอกชน

บทที่ 9 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	143
1. ลักษณะบุคคล.....	144
1.1 บุคคลธรรมดา.....	145
1.2 นิติบุคคล.....	147
1.3 ความสามารถของบุคคล.....	148
1.3.1 ผู้เยาว์.....	148
1.3.2 คนวิกลจริต.....	150
1.3.3 คนไร้ความสามารถ.....	150
1.3.4 คนเสมือนไร้ความสามารถ.....	151
2. ลักษณะนิติกรรม.....	153
2.1 องค์ประกอบของนิติกรรม.....	153
2.2 ประเภทของนิติกรรม.....	154
2.3 การแสดงเจตนาของนิติกรรม.....	155

	หน้า
2.4 เงื่อนไขและเงื่อนไข.....	156
2.5 ความบกพร่องของนิติกรรม.....	156
2.5.1 โมฆะกรรม.....	157
2.5.2 โมฆียกรรม.....	160
3. ลักษณะสัญญา.....	162
3.1 ประเภทของสัญญา.....	163
3.1.1 สัญญาต่างตอบแทน.....	163
3.1.2 สัญญาไม่ต่างตอบแทน.....	163
3.1.3 สัญญามีค่าตอบแทน.....	163
3.1.4 สัญญาไม่มีค่าตอบแทน.....	163
3.1.5 สัญญาประธาน.....	164
3.1.6 สัญญาอุปกรณ์.....	164
3.2 บ่อเกิดของสัญญา.....	164
3.2.1 คำเสนอ.....	164
3.2.2 คำสนอง.....	165
3.3 มัดจำและเบี้ยปรับ.....	165
3.3.1 มัดจำ.....	165
3.3.2 เบี้ยปรับ.....	165
3.4 การบอกเลิกสัญญา.....	166
3.4.1 โดยข้อสัญญา.....	166
3.4.2 โดยผลกฎหมาย.....	166
3.5 ผลของการเลิกสัญญา.....	167
3.5.1 กลับคืนสู่ฐานะเดิม.....	167
3.5.2 ไม่กระทบสิทธิบุคคลภายนอก.....	167
3.5.3 ไม่ตัดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหาย.....	168
3.6 สัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก.....	168
3.7 ข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม.....	169
4. ลักษณะหนี้.....	170
4.1 วัตถุแห่งหนี้.....	170
4.1.1 หนี้กระทำ.....	170
4.1.2 หนี้งดเว้นกระทำ.....	171
4.1.3 หนี้ส่งมอบทรัพย์สิน.....	171

	หน้า
4.2 บ่อเกิดแห่งหนี้.....	171
4.2.1 นิติกรรม.....	172
4.2.2 นิติเหตุ.....	172
4.3 ผลแห่งหนี้.....	173
4.3.1 ลูกหนี้ผิดนัด.....	173
4.3.2 เจ้าหนี้ผิดนัด.....	174
4.3.3 การชำระหนี้พ้นวิสัย.....	175
4.3.4 การใช้สิทธิเรียกร้อง.....	176
4.3.5 การเพิกถอนกลั่นแกล้ง.....	176
4.3.6 การใช้สิทธิยึดหน่วง.....	178
4.3.7 หนี้ที่ไม่อาจบังคับได้.....	179
4.4 การระงับแห่งหนี้.....	179
4.4.1 การชำระหนี้.....	179
4.4.2 การปลดหนี้.....	180
4.4.3 หักกลบหนี้.....	180
4.4.4 แปลงหนี้ใหม่.....	181
4.4.5 หนี้เกือบก้อนกัน.....	181
5. ลักษณะละเมิด.....	182
5.1 ละเมิดจากการกระทำของตนเอง.....	182
5.2 ละเมิดจากการกระทำของผู้อื่น.....	185
5.3 ละเมิดอันเกิดจากทรัพย์สิน.....	186
5.4 ค่าสินไหมทดแทน.....	188
5.5 นิรโทษกรรม.....	192
6. ลักษณะทรัพย์สิน.....	194
6.1 ประเภทของทรัพย์สิน.....	194
6.1.1 ทรัพย์สินกับทรัพย์สิน.....	194
6.1.2 สิ่งหามิทรัพย์สินกับสิ่งหามิทรัพย์สิน.....	195
6.1.3 ทรัพย์สินแบ่งได้กับทรัพย์สินแบ่งไม่ได้.....	195
6.1.4 ทรัพย์สินในพินาศย์กับทรัพย์สินนอกพินาศย์.....	196
6.1.5 ส่วนควบ อุปกรณ์ และดอกผล.....	196
6.1.6 สาธารณสมบัติของแผ่นดิน.....	199
6.2 บุคคลสิทธิและทรัพย์สินสิทธิ.....	200

	หน้า
6.3 ประเภทของทรัพย์สิน.....	202
6.3.1 กรรมสิทธิ์และกรรมสิทธิ์ร่วม.....	202
6.3.2 สิทธิครอบครองและครอบครองปรปักษ์.....	202
6.3.3 ทางจำเป็นและการระงับยอม.....	203
6.3.4 สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน และสิทธิเก็บกิน.....	203
6.3.5 การติดพันในอสังหาริมทรัพย์.....	205
7. ลักษณะครอบครัว.....	205
7.1 ของหมั้นและสินสอด.....	205
7.2 การสมรสและการสิ้นสุด.....	207
7.3 ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา.....	212
7.4 บิดามารดากับบุตร.....	213
7.5 บุตรบุญธรรม.....	216
8. ลักษณะมรดก.....	217
8.1 กองมรดก.....	218
8.1.1 ผู้มีสิทธิได้รับมรดก.....	218
8.1.2 การรับมรดกของคู่สมรส.....	220
8.1.3 การรับมรดกของพระภิกษุ.....	221
8.1.4 การเสียสิทธิในการรับมรดก.....	221
8.2 พินัยกรรม.....	222
8.2.1 การทำพินัยกรรม.....	222
8.2.2 แบบของพินัยกรรม.....	223
8.2.3 ผลของพินัยกรรม.....	225
8.3 การตั้งผู้จัดการมรดก.....	225
8.4 อายุความ.....	226
บทที่ 10 เอกเทศสัญญา.....	229
1. สัญญาซื้อขาย.....	229
2. สัญญาแลกเปลี่ยน.....	232
3. สัญญาให้.....	232
4. สัญญาเช่าทรัพย์สิน.....	234
5. สัญญาเช่าซื้อ.....	235
6. สัญญาจ้างแรงงาน.....	236
7. สัญญาจ้างทำของ.....	237

	หน้า
8. สัญญาอีม	237
9. สัญญาฝากทรัพย์	240
10. สัญญาค้ำประกัน	242
11. สัญญาจำนอง	243
12. สัญญาจำนำ	244
13. สัญญาประกันภัย	245
14. สัญญาตัวเงิน	247
15. หุ้นส่วนและบริษัท	248

ภาค 4

กฎหมายอาญา

บทที่ 11 กฎหมายอาญา : ภาคทั่วไป	251
1. ขอบเขตการใช้	253
1.1 เวลา	253
1.2 สถานที่	254
1.3 บุคคล	257
2. โครงสร้างความรับผิด	257
2.1 กระทำ	257
2.2 เจตนา	258
2.3 ประมาท	260
2.4 พลาด	261
2.5 สำคัญผิด	261
2.5.1 ในตัวบุคคล	261
2.5.2 ในข้อเท็จจริง	262
2.5.3 ในข้อกฎหมาย	262
2.6 พยายามกระทำผิด	263
2.6.1 ไม่สำเร็จโดยทั่วไป	264
2.6.2 เป็นไปไม่ได้โดยแน่แท้	266
2.6.3 ยับยั้งและกลับใจ	268
2.7 กระทำผิดซ้ำอีก	270
2.7.1 ภายในห้าปีเพิ่มโทษหนึ่งในสาม	270
2.7.2 ภายในสามปีเพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง	271

	หน้า
2.8 หลายบทหลายกระทง.....	272
2.8.1 ความผิดหลายบท.....	272
2.8.2 ความผิดหลายกระทง.....	274
3. ผู้กระทำผิดหลายคน.....	275
3.1 ตัวการ.....	275
3.2 ผู้ใช้.....	276
3.3 ผู้โฆษณา.....	277
3.4 ผู้สนับสนุน.....	277
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล.....	278
5. เหตุยกเว้นความรับผิดและยกเว้นโทษ.....	279
5.1 ป้องกัน.....	279
5.2 จำเป็น.....	282
5.3 บันดาลโทษ.....	284
5.4 เหตุยกเว้นโทษและลดโทษอื่น ๆ.....	287
5.4.1 ความวิกลจริตและจิตบกพร่อง.....	287
5.4.2 ความมีนเมาและเสพยาสิ่งมีนเมา.....	287
5.4.3 ความอ่อนอายุของเด็กและผู้เยาว์.....	288
5.4.4 กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน.....	290
5.4.5 ความเป็นสามีภริยาและญาติ.....	290
5.4.6 เหตุบรรเทาโทษอื่น ๆ.....	291
6. สภาพบังคับทางอาญา.....	292
6.1 โทษทางอาญา.....	292
6.1.1 ประหารชีวิต.....	292
6.1.2 จำคุก.....	294
6.1.3 กังขัง.....	295
6.1.4 ปรับ.....	295
6.1.5 ริบทรัพย์สิน.....	296
6.2 วิธีการเพื่อความปลอดภัย.....	296
6.2.1 การกักกัน.....	297
6.2.2 การห้ามเข้าเขตกำหนด.....	297
6.2.3 การเรียกประกันทัณฑ์บน.....	298

	หน้า
6.2.4 การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล.....	299
6.2.5 การห้ามประกอบอาชีพ.....	299
7. การยกโทษและรอกการกำหนดโทษ.....	300
7.1 การงดการลงโทษ.....	300
7.2 การรอกการลงโทษ.....	300
7.3 การระงับการลงโทษ.....	304
8. ความผิดลหุโทษ.....	304
9. อายุความ.....	305
บทที่ 12 กฎหมายอาญา : ภาคความผิด.....	309
1. ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงและความสงบสุข.....	309
1.1 หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์.....	309
1.2 ความผิดฐานเป็นกบฏ.....	310
1.3 ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน.....	311
1.4 ต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงาน.....	312
1.5 ข่มขืนใจเจ้าพนักงาน.....	313
1.6 อั้งยี่.....	314
1.7 ช่องโจร.....	314
1.8 มั่วสุม.....	315
2. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย.....	316
2.1 ฆ่าผู้อื่นและเหตุฉกรรจ์.....	316
2.2 ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย.....	318
2.3 ทำร้ายร่างกายผู้อื่นและเหตุฉกรรจ์.....	320
2.4 ทำร้ายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส.....	320
2.5 ทำร้ายไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ.....	322
2.6 ประมาทเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย.....	323
2.7 ประมาทเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส.....	324
2.8 ประมาทเป็นเหตุให้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ.....	325
3. ความผิดเกี่ยวกับเพศ เสรีภาพ และชื่อเสียง.....	325
3.1 ข่มขืนกระทำชำเรา.....	325
3.2 กระทำชำเราเด็ก.....	327
3.3 กระทำอนาจาร.....	328
3.4 ข่มขืนใจ.....	329

	หน้า
3.5 หนองเหนียว.....	331
3.6 เรียกค่าไถ่.....	332
3.7 พรากผู้เยาว์.....	334
3.8 หมิ่นประมาท.....	336
3.9 ดูหมิ่นซึ่งหน้า.....	340
4. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์.....	341
4.1 ลักทรัพย์.....	341
4.2 ชิงทรัพย์.....	344
4.3 ชิงทรัพย์.....	345
4.4 ปล้นทรัพย์.....	346
4.5 ฉ้อโกง.....	347
4.6 โกงเจ้าหนี้.....	349
4.7 ยักยอกทรัพย์.....	351
4.8 รับของโจร.....	352
4.9 ทำให้เสียทรัพย์.....	353
4.10 บุกรุก.....	354
5. ความผิดที่น่าสนใจอื่น ๆ.....	356
5.1 วางเพลิงเผาทรัพย์.....	356
5.2 ปลอมแปลงเอกสาร.....	358
5.3 บัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	362
5.4 ความผิดลหุโทษ.....	364
5.4.1 ไม่ยอมบอกหรือขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน.....	364
5.4.2 พกอาวุธโดยไม่มีเหตุอันสมควร.....	365
5.4.3 ทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะ.....	365
5.4.4 ไม่ช่วยเหลือผู้อื่นที่สามารถช่วยได้.....	366
5.4.5 ยิงปืนโดยใช่เหตุในเมือง.....	366
5.4.6 เสพสุราประพตวิรุ่นวาย.....	366
5.4.7 กระทำการอันควรขายหน้าต่อหน้าธารกำนัล.....	367
5.4.8 ทำให้เกิดความกลัวหรือตกใจโดยการขู่เข็ญ.....	367
5.4.9 ทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ.....	368

ภาค 5

กฎหมายเฉพาะเรื่อง

บทที่ 13 กฎหมายวิธีสบัญญัติในกระบวนการยุติธรรม.....	369
1. วิธีพิจารณาความแพ่ง.....	369
1.1 คู่ความในคดีแพ่ง.....	369
1.1.1 คดีมีข้อพิพาท.....	370
1.1.2 คดีไม่มีข้อพิพาท.....	370
1.2 การยื่นคำคู่ความ.....	372
1.2.1 คำฟ้อง.....	372
1.2.2 คำให้การ.....	373
1.2.3 ร้องสอด.....	374
1.2.4 ฟ้องซ้ำ.....	375
1.2.5 ฟ้องซ้อน.....	375
1.3 การดำเนินคดีแพ่ง.....	376
1.3.1 เขตอำนาจศาล.....	376
1.3.2 การชี้สองสถาน.....	380
1.3.3 การยื่นบัญชีและสืบพยาน.....	380
1.3.4 การประนีประนอมยอมความ.....	382
1.3.5 วิธีการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา.....	384
1.3.6 คำพิพากษาและการบังคับคดี.....	384
1.3.7 การอุทธรณ์และการฎีกา.....	385
2. วิธีพิจารณาความอาญา.....	386
2.1 คู่ความในคดีอาญา.....	386
2.1.1 ผู้เสียหาย.....	386
2.1.2 ผู้ต้องหา.....	387
2.1.3 จำเลย.....	388
2.2 การสอบสวนคดีอาญา.....	389
2.2.1 การร้องทุกข์.....	389
2.2.2 การกล่าวโทษ.....	390
2.3 การดำเนินคดีอาญา.....	390
2.3.1 การฟ้องคดีอาญา.....	390

	หน้า
2.3.2 การไต่สวนมูลฟ้อง.....	391
2.3.3 การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม.....	392
2.3.4 การถอนฟ้องและระงับคดี.....	393
2.3.5 การออกหมายในคดีอาญา.....	395
2.3.6 การปล่อยตัวชั่วคราว.....	399
3. วิธีพิจารณาคดีปกครอง.....	400
3.1 เขตอำนาจศาลปกครอง.....	401
3.2 คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง.....	402
3.3 กระบวนการพิจารณาคดีปกครอง.....	403
3.3.1 ผู้มีสิทธิฟ้องคดีปกครอง.....	403
3.3.2 ค่าฟ้องและระยะเวลาการฟ้องคดี.....	403
3.3.3 วิธีการชั่วคราวก่อนศาลพิพากษาคดี.....	404
3.3.4 ลำดับชั้นและวิธีพิจารณาของศาลปกครอง.....	405
3.3.5 การอุทธรณ์คำพิพากษาและคำสั่ง.....	405
3.3.6 การบังคับคดีต่อฝ่ายปกครอง.....	406
3.3.7 การละเมิดอำนาจศาล.....	406
บทที่ 14 กฎหมายใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน.....	407
1. กฎหมายทะเบียนราษฎร.....	407
1.1 การแจ้งเกิด.....	407
1.2 การแจ้งตาย.....	407
1.3 การย้ายทะเบียน.....	408
1.4 การทำบัตรประชาชน.....	408
2. กฎหมายชื่อบุคคล.....	410
2.1 ชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล.....	410
2.2 สิทธิการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส.....	410
3. กฎหมายสัญชาติ.....	411
3.1 การได้สัญชาติไทย.....	411
3.2 การเสียสัญชาติไทย.....	415
4. กฎหมายแรงงาน.....	416
4.1 แรงงานสัมพันธ์.....	416
4.2 เงินทดแทน.....	420

5. กฎหมายภาษีอากร.....	421
5.1 ลักษณะของฐานภาษี.....	421
5.2 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	423
5.3 ภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	424
5.4 ภาษีมูลค่าเพิ่ม.....	425
5.5 ภาษีธุรกิจเฉพาะ.....	426
6. กฎหมายล้มละลาย.....	427
6.1 คดีล้มละลาย.....	427
6.2 คดีฟื้นฟูกิจการ.....	427
6.3 การพิทักษ์ทรัพย์.....	428
7. กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา.....	428
7.1 กฎหมายลิขสิทธิ์.....	429
7.2 กฎหมายสิทธิบัตร.....	434
7.3 กฎหมายเครื่องหมายการค้า.....	436
บทที่ 15 กฎหมายเทคโนโลยีสำหรับคนรุ่นใหม่.....	439
1. กฎหมายอิเล็กทรอนิกส์.....	439
1.1 นิยามศัพท์.....	439
1.2 ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์.....	440
1.3 ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์.....	441
1.4 ธุรกิจบริการทางอิเล็กทรอนิกส์.....	443
2. กฎหมายคอมพิวเตอร์.....	443
2.1 นิยามศัพท์.....	444
2.2 การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ.....	444
2.3 การดักข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ.....	445
2.4 การรบกวนข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ.....	446
2.5 การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ.....	447
3. กฎหมายดิจิทัล.....	448
3.1 นิยามศัพท์.....	448
3.2 การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.....	449
3.3 กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.....	450
3.4 สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล.....	451

	หน้า
4. กฎหมายไซเบอร์.....	452
4.1 นิยามศัพท์.....	452
4.2 ลักษณะภัยคุกคามไซเบอร์.....	453
4.3 การจัดการภัยคุกคามไซเบอร์.....	454
4.4 การป้องกันภัยคุกคามไซเบอร์.....	455
บรรณานุกรม.....	457
ประวัติผู้เขียน.....	461